Natur & miljø
Bulletin
nr. 9, 11. mai 2001 13. årgang
utgitt av Norges Naturvernforbund

«Disse produktene har vi rett og slett ikke plass til i våre butikker.»

INNKJØPSSJEF ARNE TYSNES FORKLARER NETTSTEDET SPISGODT.NO HVORFOR REMA 1000 DROPPER ØKOLOGISKE VARER.

Innhold:

Ødelegger for rovfugl
Norsk Ornitologisk Forening mener Statens naturoppsyn ødelegger overvåkingsprosjekter av store rovfugler. Det er naturoppsynet selv som finansierer prosjektene.
• side 3

Fritt fram for sløsing
Kommuner får ikke lov til å pålegge hyttebyggere et moderat strømforbruk. Miljøvernministeren vurderer å endre loven.
• side 4

Vil stanse hytte-øy
Naturvernforbundet i Telemark vil stanse utbygging av hytter i drikkevannskilden Norsjø.
• side 4

Tar gjenvalg
Erik Solheim vil lede Naturvernforbundet i to nye år. Lars Haltbrekken og Unn Jenny Utne Kvam er nye navn i forslaget til sentralstyre.
• side 5

Båter blir bedre?
FNs maritime organisasjon har tatt det første forsiktige skritt for å begrense utslipp av klimagasser fra skip – med USAs velsignelse.
• side 6

Naturens nasjonaldag
24. mai feires Europas nasjonalparkdag. Dagen markeres en rekke steder.
• side 8

Ferdig forvaltet

14 jerver skutt på 14 dager

For første gang har Statens naturoppsyn drept jerv i artens eget kjerneområde. Jervemora og de to ungene ble spadd ut av hiet og skutt. (Foto: Rune Petter Ness)

– I løpet av fjorten dager har myndighetene «forvaltet» bort fjorten jerver. Samtidig vet ingen engang hvor mye jerv det er her i landet, sier fagsjef Erik Steinegger i Verdens Naturfond.

Han mener Statens naturoppsyn bryter alle regler ved å jakte med snøscooter i verneområder i yngletiden. Ifølge Steinegger er jervejakta verre enn ulvejakta fordi arten er globalt truet og Norge har et internasjonalt ansvar for jerven.

• side 3

Klorfritt drikkevann

400 personer i Aurskog-Høland får drikkevann uten noen form for klortilsetning, fra Opptjern Vannverk i Bjørkelangen.
– Skeptikerne mener det er en sammenheng mellom klor og kreft. Det som er klart er at klorstoffer lagres i kroppen, sier leder av Opptjern Vannverk, Odd Arild Lintho.
Andelseier Harald Bjørn-Larsen forklarer at vannverket vil være føre vår.
– Hvorfor bruke klor når vi ikke må?

• side 7

Grønnvasker svart kull

Leder

Arbeiderpartiet og Høyre skal sikre fortsatt kulldrift på Svalbard. Med statssubsidier i hundremillioners-klassen har Store Norske startet prøvedrift i Svea Nordgruven. Ifølge Store Norske vil gruven bli lønnsom i fremtiden. En tillatelse til permanent drift vil derfor åpne for norsk utvinning av kull i flere tiår fremover.

Norsk Losforbund frykter at kullfrakten vil ende i en miljøkatastrofe. Enorme fraktskip må ta seg gjennom det trange Akselsundet, med vanskelige strømforhold. Men myndighetene vil ikke en gang kreve at skipene har los om bord.

Påstanden om mindre utslipp ved utvinning og transport av kull fra Svalbard er et dårlig forsøk på grønnvasking av svart kull. 99 prosent av utslippene stammer fra forbrenning av kullet. Og da vil kullet gi utslipp tilsvarende mer enn fem gasskraftverk. Svalbardkullet vil med andre ord bidra mer til den globale oppvarmingen enn hele den norske bilparken.

Russland har samtidig varslet at de ønsker å gjenåpne gruvedriften i Grumant, nordøst for Barentsburg. Der ligger nok kull til flere hundre års drift. Skal russerne åpne gruven må de bygge vei fra Barentsburg til Colesbukta. Veien og påfølgende utbygging av blant annet boliger, kolliderer med norske ønsker om å verne Svalbards sårbare natur. Det avviser russerne, som mener Norge bruker miljøargumenter i et forsøk på å presse dem ut av øygruppen.

Norges sak blir ikke akkurat styrket av at vi selv setter miljøhensyn til side og utvider kulldriften. ■

Siri fikk bjerkeris

Miljøvernminister Siri Bjerke fikk både kjeft og ris for sin innsats for skogvern da miljøvernere fra 16 land troppet opp foran Miljøverndepartementet for å kreve 5 prosent vern av norsk skog.

Norge har bare vernet 1 prosent av den norske barskogen, mens Sverige og Finland har vernet nærmere 4 prosent.

– Norge er desidert dårligst av de nordiske landene på barskogvern. Det er pinlig at et så rikt land som Norge bare har vernet én prosent av barskogen, sa Anna Froster fra svenske Fältbiologerna – Sveriges svar på Natur og Ungdom (NU) under seansen.

Froster overleverte Bjerke et opprop fra verdens miljøbevegelse, med de to organisasjonene «Forest movement Europe» og «Taiga Rescue Network» i spissen.

Dessuten hadde NU-leder Elin Lerum Boasson med seg et skilt der det sto 5 prosent. Dette ville hun at Bjerke skulle plassere på norgeskartet, som symbol på at Norge bør få et bedre skogvern. Samtidig holdt Boasson bjerkeriset klart, dersom Siri ikke ville gå med på kravet.

Miljøvernministeren fikk skiltet – og plasserte det midt i Barentshavet.

– La oss sette det her for å ha det som en visjon, sa Bjerke.

Dermed fikk Bjerke ris. ■

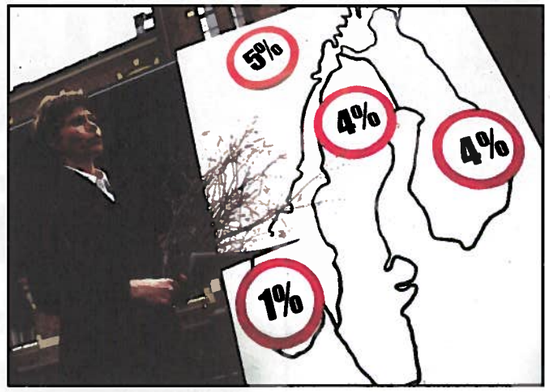

Miljøvernministeren fikk bjerkeris for sin slette innsats for skogvern. (Foto: Kristian Jahre)

Springvann er best

Dropp vann på flaske, drikk springvann, oppfordrer Verdens Naturfond (WWF).

Vanlig flasketappet vann er verken mer miljøvennlig eller bedre for helsen enn vann fra springen, viser en ny undersøkelse. Tvert imot er springvann i USA og Europa underlagt strengere sikkerhetskrav enn mye av vannet som fås kjøpt på flaske, og er som regel også mer næringsrikt.

WWF peker dessuten på at salget av flaskevann genererer 1,5 millioner tonn plastflasker. Flaskevannssalg resulterer dessuten i utslipp av blant annet karbondioksid som følge av transport mellom ulike land. ■

Strid om mygg

Myggplagene i Ringebu er så enorme at kommunen vil bygge en voll mot Gudbrandsdalslågen for å hindre at flomvannet om våren flyter utover elvesletta og etterlater klekke-dammer for myggen.

Miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen mener imidlertid våtmarksområdet ververneverdig og nekter å godkjenne planen.

– Miljøvernavdelingen bløffer, sier ordfører Andreas A. Fretheim i Ringebu til NRK Østnytt.

Leder i Fylkesmannens miljøvernavdeling, Per Svardal, parerer med å si at Fretheim leser rapporten slik som fanden leser bibelen. ■

Oddekalv boikotter Rema

Kurt Oddekalv oppfordrer til boikott av Rema 1000-butikker. Årsaken er ifølge Bergens Tidende kjedens manglende vilje til å tilby kundene økologiske produkter.

– Vi har lenge fryktet at de store kjedene ville stå i veien for en mer miljøriktig hverdag for folk flest. Rema 1000 har meldt seg som den store synderen, sier Oddekalv.

Rema 1000 begrunner sin lunkne øko-satsing med at de ikke har plass nok i butikkhyllene til disse varene.

Det var i en undersøkelse utført av avisen Jordvett at Rema 1000 ble utpekt som øko-versting nummer en. ■

Natur & miljø Bulletin

Redaktør: Audun Garberg (tlf: 22 40 24 25)

Redaksjon: Jens Petter Toldnæs (tlf: 22 40 24 23), Kristian Jahre (tlf: 22 40 24 24)

Adresse: Postboks 342 Sentrum, 0101 OSLO, Tlf: 22 40 24 00, Faks: 22 40 24 10. e-post: redaksjonen@naturvern.no

Abonnement: 280/år (privatpersoner), 600/år (bedrifter)
Annonser: Tlf: 23 12 20 70 Faks: 23 12 20 71

Utgiver: Norges Naturvernforbund. Web: www.naturvern.no

Trykking: GAN Grafisk AS.
Neste utgave: 26.05.2001

fagpressen

Herjer med jerver

Hunnjerven i Lesjafjellet forsvarte avkommet sitt så godt hun kunne, men til liten nytte. I løpet av 14 dager er like mange jerver «forvaltet» bort.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Avlivingen av jervefamilien i Lesjafjellet, onsdag 2. mai, markerte et nytt tilbakeslag for norske rovdyr. For første gang er det drept jerv i kjerneområdet der jerven i utgangspunktet har et strengere vern enn utenfor.

I øyblikket avlives det jerv og jervunger en rekke steder i landet. Direktoratet for naturforvaltning har utstedt en serie fellingstillatelser og det jaktes med snøscooter i verneområdene. To dager før avlivingen i Lesja ble en jervunge spadd ut av hiet og avlivet i et landskapsvernområde i Trollheimen.

Minken har mer fred enn jerven

Raseriet og oppgittheten over ulvejakten i vinter har knapt lagt seg før Statens naturoppsyn igjen dreper truede rovdyr i stor stil. Naturvernorganisasjonene reagerer sterkt på hvordan myndighetene forvalter rovdyrene generelt og jerven spesielt.

– Mink, kråker og rødrev har mer fred enn jerven. Motorisert jakt i verneområder i yngletiden er både uansvarlig og uetisk, sier fagsjef Erik Steinegger i Verdens Naturfond.

Steinegger mener naturvernorganisasjonene må gå sammen for å legge press på myndighetene i denne saken.

– I løpet av 14 dager har myndighetene «forvaltet» bort 14 jerver. Samtidig har ingen oversikt over jervebestanden her i landet. Det vi vet er at den er truet utfra antall og genetisk variasjon. Den pågående jakten foregår blant annet i den genetisk viktige «korridoren» mellom den sør-norske jervebestanden og den svenske, noe som også er sterkt beklagelig med tanke på innavl.

Ifølge Steinegger er jervejakten verre enn ulvejakten i vinter, fordi jerven, i motsetning til ulven, er globalt truet.

– Derfor har Norge et spesielt ansvar når det gjelder denne arten, sier han. ■

▾ fakta om jerv

- Jerven er en av Norges sjeldneste arter. Den er også truet globalt. Ingen vet med sikkerhet hvor mange jerver som finnes her i landet. Trolig er det et sted mellom hundre og to hundre stykker.
- Bestanden er delt inn i den sør- og nordnorske jervebestanden. Hvorav bestanden i sør er sterkest truet.
- Jerven er drektig i hele ti måneder og føder i en grop som jervetispa graver ut i en dyp snøfonn. Det er i denne fasen at dyrene er mest utsatt for angrep fra jegere.
- Jerven er en typisk hamstrer. Dietten består hovedsakelig av rein, men jerven dreper og en del sau.

– Hva skjer med norsk naturforvaltning?

Statens naturoppsyn ødelegger overvåkningsprosjekter de selv finansierer, hevder generalsekretæren i Norsk Ornitologisk Forening som vurderer å anmelde sin oppdragsgiver.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Statens naturoppsyn støtter Norsk Ornitologisk Forening (NOF) økonomisk med flere overvåkingsprosjekter for å sikre reirplasser for kongeørn og jaktfalk. Nå vurderer organisasjonen å anmelde sine oppdragsgivere. Bakgrunnen er at ornitologene mener den storstilte jervejakten, i regi av nettopp Statens naturoppsyn, vil ødelegge for årets hekkesesong.

– Hva i all verden skjer med norsk naturforvaltning, spør generalsekretær Morten Ree i NOF.

Ree mener Statens naturoppsyn møter seg selv i døra ved at de gir støtte til overvåkingsprosjekter, mens de selv driver motorisert jakt i de samme fjellområdene.

– En aktivitet som garantert vil ødelegge årets hekkesesong, sier Ree.

Ree presiserer at ornitologene ikke vil blande seg direkte inn i rovdyrdiskusjonen, men at Miljøverndepartementet gjennom sin rovdyrforvaltning gjør Statens naturoppsyn til faunakriminelle på kant med norsk lov.

– Dette stiller NOF i en vanskelig situasjon som kan føre til at det er vår oppdragsgiver som blir anmeldt for faunakriminalitet. Vi krever at villskapen stanses øyeblikkelig og oppfordrer samtidig folk i forvaltningssystemet til å vri seg ut av det politiske grep. De må framstå med faglig tyngde og innse at viltlov og ferdselsforskrifter også må gjelde for dem, sier Ree. ■

AquaGen™

Auranor Lufttordeling AS
Telefon 61 31 35 00

BIOPLAN
tlf.: 53 65 19 00
fax: 53 65 19 01
e-mail: hardanger@bioplan.no

ENEBAKK KOMMUNE

FREVAR
Distriktets miljøbedrift

Gjensidige NOR

RIO PIZZA
OSLO 22 42 95 44
GRIMSTAD 37 04 24 24
KRISTIANSAND 38 07 08 79
PORSGRUNN 35 55 56 00

SANDNES KOMMUNE

Fritt fram for hytte-strømsløsere

Kommunene kan ikke kreve strømmoderasjon av hytteutbyggere, fastslår Miljøverndepartementet (MD).

N&M Bulletin
KLAUS TVEDT

Lillehammer kommune krevde i vinter at hyttene i et nytt felt på Nordseter ikke skulle bruke mer enn 7-8 kWh, det vil si litt i underkant av hva en standard enebolig forbruker av strøm. Men hytteutbyggeren nektet, og Lillehammer-politikerne måtte oppgi kravet. Årsak: Det finnes ikke hjemmel i plan- og bygningsloven for å kreve begrensninger av strømbruk ved hytteutbygging.

Ordfører i Lillehammer, Synnøve Brenden Klemetrud (Ap), har nå sendt et brev til MD hvor hun ber om at kommunene får bedre muligheter til å begrense strømforbruket på fritidseiendommer.

– Skaper konkurranse

– I dag har kommunen ingen mulighet til å legge premisser. Det kan bli problematisk i forhold til for eksempel klima- og energiplaner, konkluderer Brenden Klemetrud.

Lillehammer-ordføreren ser også at det kan oppstå andre dilemmaer hvis ikke det kommer et klart regelverk.

– Hvis det skal være opp til hver enkelt kommune å pålegge hytteutbyggerne begrensninger, kan det resultere i et konkurranseforhold kommunene imellom. Investorene kan velge å gå til den kommunen som er «snillest», sier hun.

Press på energinettet

Oppland og Hedmark ligger på hyttetoppen i Norge. Ved nyttår fantes det over 76.000 hytter i de to fylkene, ifølge Statistisk Sentralbyrå. Og flere kommer det til å bli. I år forventes det bygging av 8.000-10.000 nye hytter bare i Sør-Norge. Flesteparten av disse kommer i Telemark og Oppland.

Energiråd Øst har vært med på å utarbeide klima- og energiplaner for tre av hyttekommunene i Gudbrandsdalsområdet: Ringebu, Lom og Dovre.

Energirådgiver John Birger Sivertsen tror hytteutbygging enkelte steder kan tvinge fram bruk av alternative energikilder:

– Årsaken er kort og godt at det kan bli for stor belastning på de lokale energinettene.

Nye energikilder

Ved OL-alpinanlegget i Kvitfjell i Ringebu bygges det et 35.000 kvadratmeter stort anlegg med utlånsenheter. Tettheten og størrelsen på komplekset har gjort at utbyggerne satser på fjernvarmeanlegg.

Mange aktører i strømmarkedet mener det er nødvendig med utbygging av blant annet slike anlegg. Drammen energinett skriver i utredningen av ny plan- og bygningslov at det «er behov for å pålegge utbygging av og tilknytning til fjernvarmeanlegg ut fra samfunnshensyn».

– Å bruke elektrisk strøm er som å drikke årgangsvin på russefeiring, det er alt for høy kvalitet på varen i forhold til bruksområdet. Problemet er at det ikke er noen infrastruktur for fjernvarme. Derfor må myndighetene gi bedre rammebetingelser, og gi kommunene en viktigere rolle i energiforvaltningen. Dette gjelder også virkemidler i forhold til strømsparing, mener Kjell Gurigard, administrerende direktør i Energiråd Øst. ■

Ny lov underveis

Et utkast til en ny plan- og bygningslov er for tiden ute på høring. En ny lov skal være ferdig ved årsskiftet 2002-2003.

Miljøvernminister Siri Bjerke vil vurdere å lovfeste kommunenes rett til å kreve strømmoderasjon av hytteutbyggere, men har ikke gitt noen løfter.

Aslak Moltumyr i planlovutvalgets sekretariat sier til N&M Bulletin at det kan komme enkelte lovendringer allerede i år, men neppe før høringsfristen går ut 1. juli.

Dagens plan- og bygningslov gir ikke kommunene rett til å stille krav til miljø- og klimahensyn ved hytteutbygging, og fjernvarme kan kun pålegges utbyggerne når det er gitt konsesjon på forhånd. En rapport utarbeidet av Feedback Research & Consulting viser dessuten at bare 23 prosent av landets kommuner opererer med konkrete målsettinger i sine enøk-planer. ■

Negative til hytte-øy

Naturvernforbundet i Telemark sier nei takk til hytte-øy i drikkevannskilden Norsjø.

N&M Bulletin
KLAUS TVEDT

Norsjø strekker seg fra Sauherad til Skien, og er drikkevannskilde for folk i kommunene Skien og Nome. Innsjøen er også hyppig trafikkert av båtfolk på vei opp eller ned Telemarkskanalen. Nå har skiensparet Anita og Thor Hamsdokka søkt om å få selge 20 hyttetomter og drive vertshus på øya Munken.

Den 350 dekar store øya har kulturlandskap og en lang kulturhistorie. Fram til 1749 var det husmannsplass der, og fram til slutten av 1940-årene ble det drevet gjestgiveri for fastboende og båtturister. I september må kommunestyret i Nome bestemme seg for om hyttefolket igjen skal få slippe til på Munken.

Leder for Naturvernforbundet i Telemark, Heine Århus, er skeptisk til hytteplanene.

Mot private hytter

– Vi er positive til hytteutleie og gjestgiveri på Munken, men ikke til hyttesalg. Formålet med utbygging på øya var i utgangspunktet at kulturlandskapet skulle tas i bruk som fritidsområde. Private hytter vil neppe fremme friluftslivet i positiv retning, mener Århus, som også er skeptisk til størrelsen på prosjektet.

Jordbrukssjef i Nome kommune, Bjørn Lona, sier til Telemarksavisa at han er mer skeptisk til utløpsproblemene langs Norsjø enn til utbyggingsplanene på Munken. Mer representativ for den politiske stemningen er likevel KrFs Spencer Jones' uttalelse:

– Det er lett å si nei, for da gjør vi ikke noe galt.

Naturvernforbundet i Telemark oppfordrer lokalpolitikerne til å vurdere saken nøye.

– Flere store hytteutbygginger står på trappene i Telemark, og hytteplanene på Munken kan bli en prøvestein på presset som vil komme på hittil uberørte områder, tror Heine Århus. ■

SIEMENS
www.siemens-hvitevarer.com

Solheim tar to nye år

Erik Solheim har lyst til å være Naturvernforbundets leder i to år til. Solheim vil i neste periode gjøre forbundet mer synlig i media.

N&M Bulletin
KRISTIAN JAHRE

Etter Naturvernforbundets landsmøte for to år siden sa Erik Solheim at økt medlemstall var jobb nummer en. Likevel har medlemstallet fortsatt å gå ned.

– Nei, vi har ikke klart å snu nedgangen. Det er ikke rare trøsten, men nedgangen nå er i hvert fall mindre enn tidligere. Dessuten får vi flere nyinnmeldinger nå enn vi gjorde på samme tid i fjor, sier Solheim.

– Hvordan skal du snu trenden?

– Jeg tror ikke på at et enkelt og genialt knips skal gi oss flere medlemmer. Bredt arbeid over tid er det som skal til. Erfaringer fra tidligere viser at lokal- og fylkeslag med stor aktivitet kombinert med et aktivt tilbud om bli medlem i Naturvernforbundet, gir store og stabile medlemsmasser.

Vil mer i media

– Bør dere også bli flinkere til å vises i media?

– Ja. Både jeg og andre i Naturvernforbundet bør nok bli mer aggressive for å vise oss fram, medgir Solheim.

Solheim sier det ikke var vanskelig å si ja til to nye år.

– Som organisasjon føler jeg at vi er bra forspente på mange områder, men det er mye jeg fortsatt ønsker å få bedre til. I tillegg til å øke medlemstallet, blir det viktig å ruste våre lokal- og fylkeslag til å være beredt på utfordringene når mer og mer av forvaltningen av naturressurser blir overlatt til lokale myndigheter, sier Solheim.

Nytt NU-blod

Forslaget til nytt sentralstyre i Naturvernforbund ligner veldig et da capo av de to siste årene. I tillegg til Solheim, tar også nestleder Helene Bank gjenvalg. Det gjør også sentralstyremedlemmene Ragnar Johnsen og Ottar Michelsen. Varamannene Tone Skau Jonassen og Gunnar Sander fortsetter også i to år.

To nye fjes finner vi imidlertid. Både Unn Jenny Utne Kvam (25) og Lars Haltbrekken (30) har bakgrunn fra Natur og Ungdom (NU) og gleder seg til nye oppgaver i Naturvernforbundet.

– Jeg tror dette kan bli artig. Det blir spennende å jobbe i en ny organisasjon. I NU har jeg jobbet mye med både energisaker og organisasjon, og noe kan vel være verdt å ta med seg videre til Naturvernforbundet, sier Unn Jenny Utne Kvam.

Også Lars Haltbrekken, som er foreslått som møtende varamedlem, tror han har mye å bidra med - både i forhold til organisasjonsarbeid og politisk arbeid.

– Jeg vil være opptatt av å finne strategier for hvordan organisasjonen skal vinne fram med de sakene vi jobber med. Jeg gleder med veldig til å jobbe mer med natur- og miljøvern, sier Haltbrekken.

Naturvernforbundets nye sentralstyre skal velges under landsmøtet i Mandal 8.–10. juni.

– Kontinuitet og fornyelse

Valgkomiteens leder Per Flatberg er meget fornøyd med forslag til nytt sentralstyre.

– Dette er en veldig spennende blanding, slår han fast.

Når Flatberg skal beskrive det nye sentralstyret, trekker han fram to stikkord: kontinuitet og fornyelse.

– Dette blir et veldig ungt sentralstyre hvis det går gjennom. Dessuten mener vi den lederduoen vi har hatt fortjener den tilliten det er å bli gjenvalgt. Dette laget er det beste som kan møte de utfordringer Naturvernforbundet vil stå overfor de neste årene, sier Flatberg. ■

Erik Solheim vil være leder for Norges Naturvernforbund i to nye år.

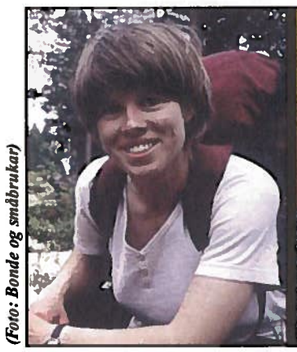

(Foto: Bonde og småbrukar)

(Foto: Bård Løken)

Både Unn Jenny Utne Kvam (til venstre) og Lars Haltbrekken er foreslått til det nye sentralstyret i Norges Naturvernforbund. Begge har fartstid fra Natur og Ungdom.

Vårt behandlingsanlegg tar vare på verdiene i avfallet

TRONDHEIM RENHOLDSVERK

Tlf: 72 54 05 00 - Faks: 73 93 21 66
www.renholdsverket.trondheim.kommune.no

USA vil regulere klimagasser

USA støtter norsk forslag om å regulere utslippene av klimagasser fra skip.

FNs maritime organisasjon (IMO) møttes i London i slutten av april. Der ble det nedsatt en arbeidsgruppe som skal vurdere hva man skal gjøre med utslipp av klimagasser fra skip.

– Det betyr at saken blir prioritert og at man nå begynner arbeidet med konkrete forslag, sier Sveinung Oftedal, Norges forhandlingsleder i IMO. Norge fremmet forslag til klimastrategien, og Oftedal forteller at også USA støttet forslaget. Skip står for 2 prosent av de globale CO_2-utslippene, men er unntatt fra Kyoto-avtalen.

Samtidig vedtok IMO at skip med enkelt skrog skal tas ut av drift senest i 2015. Etter forliset av oljetankeren Erika utenfor Frankrike i desember 1999 har EU presset på for å få fjernet tankere med bare ett skrog. ■

Ulv i Stockholm

Natt til mandag 7. mai travet en ulv tvers igjennom sentrum av Sveriges hovedstad. Dyret fikk politieskorte og gjennomførte byvandringen med stoisk ro.

Klokken to om natten ble Anders Wiklund, dyrepasser på Skansen, varslet av politiet. Det var imidlertid ikke rømlinger fra dyreparken, men en ulv som travet gjennom Stockholms gater.

Wiklund, utstyrt med gevær og bedøvelsespiler, kom på femseks meters hold av ulven. Drosjesjåfører, vektere, politi og vanlige borgere kunne ved selvsyn se at dyret ikke hadde panikk.

– Når en ulv ikke kjenner seg igjen traver den ganske enkelt bare i vei, sier Wiklund til Dagens Nyheter. ■

TENK FØR DU HANDLER!
SORTER FØR DU KASTER!
SEIMIL
Søndre Helgeland Miljøverk
Telefon 75 11 39 50

TOTEN METALLGJENVINNING A.S.

ØRAS
Øvre Romerike Avfallsselskap
www.oeras.no

LAS
Lofoten Avfallsselskap
arbeider for et renere miljø!

høststormen gir
lys i mørket
Norsk Vind
Et datterselskap av Agder Energi

Kalenderen

5. juni: Verdens miljøverndag

6. - 7. juni: Konferanse om miljøbelastninger i statlige virksomheter og etater, landbrukshøyskolen i Ås. Arr: Grønn Stat, tlf: 22 57 34 27.

7. juni: Seminar om Energiloven - 10 år etter, Oslo. Arr: Norsk vassdragsjuridisk forum, faks: 67 57 78 98.

8. - 10. juni: Naturvernforbundets landsmøte, Mandal.

8. - 10. juni: Konferanse om friluftsliv, Trondheim. Arr: Friluftsrådenes Landsforbund, tlf: 67 80 47 91.

12. - 14. juni: Internasjonal konferanse om bærekraft og solidaritet, Gøteborg i Sverige. Arr: Friends of the Earth, kontaktperson i Norge: Tore Brænd, tlf: 22 40 24 13

16. - 17. juni: Vassdragstreff i Hatteberg, Hordaland. Arr: Informasjonsnemnda for Hattebergvassdraget, tlf: 53 48 12 02.

16. - 27. juli: Fortsettelse av klimaforhandlingene, i Bonn. Mer info: www.unfccc.int

23. - 27. juli: Økologisk sommerleir på Erga Gard i Rogaland. Tlf: 51 42 81 22.

30. september - 4. oktober: Internasjonal kongress for miljøjournalister, Lage-Hoerste i Tyskland. Arr: International Federation of Environmental Journalists, tlf: 00 33 475 76 47 69.

Vi støtter Norges Naturvernforbund

- Innherred Renovajon IKS
- Midt-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap
- Renovasjonsselskapet for Farsund og Lyngdal ANS
- Renovasjon Nord AS / ONIX
- SUNN-TRANS, Sunnmøre Transport A.S

Klorfritt vann i 40 år

Siden 1960 har rundt 400 personer i Aurskog-Høland hatt drikkevann uten noen form for klortilsetning.

N&M Bulletin
KLAUS TVEDT

Det lille Opptjern Vannverk i Bjørkelangen ble bygget på dugnad av lokale bønder i 1959. Siden har verket forblitt på lokale hender, til tross for flere oppkjøpsforsøk fra Aurskog-Høland kommunes side. Filosofien er: Klorfritt er best.

– Skeptikerne mener det er en sammenheng mellom klor og kreft. Det som er klart er at klorstoffer lagres i kroppen, sier leder av Opptjern Vannverk, Odd Arild Lintho.

– De lærde strides også om hvor miljøvennlig klorfri rensing av vann er, men vi ønsker uansett å være føre vår. Og hvorfor bruke klor når vi ikke må, spør andelseier Harald Bjørn-Larsen.

Miljøvennlig rensing

Etter pålegg fra Næringsmiddeltilsynet har andelslaget nå tatt opp lån for å bygge et nytt renseanlegg til rundt 1,2 millioner kroner. Det høres kanskje mye ut, men Opptjern Vannverk kan likevel tilby vann til lavere pris enn kommunen.

– Vår vannavgift for en standardbolig på 150-220 kvadratmeter er på cirka 2.000 kroner, om lag en hundrelapp mindre enn hos kommunen, forteller Lintho.

Han understreker at andelslaget har en nonprofit-filosofi.

Viktigere enn prisen er det at det nye renseanlegget gjør at vannet ikke må tilsettes kjemiske stoffer. Bakterier og partikler skal fjernes ved hjelp av og UV-stråler og en marmor-membran.

– Vi leverer blant annet vann til fire økologiske gårder, disse ønsker en mest mulig miljøvennlig produksjon. Da spiller vannkvaliteten inn, sier Bjørn-Larsen.

Forsøkt kuppet

Med til historien om Opptjern Vannverk hører Aurskog-Høland kommunes forsøk på oppkjøp på 80- og 90-tallet. Første gang var strategien, ifølge andelslaget, nærmest aggressiv. Andre gang tilbød kommunen vannverkets brukere fritak for påkoblingsavgift, men krevde å få vannverket og andelslagets egenkapital på 300.000 kroner i «bytte».

– Det har nok vært en del politisk prestisje med i spillet. Men vi i andelslaget fant ingen grunn til å selge. Spesielt de eldre syntes det var fælt å selge noe som det var lagt ned så mye dugnadsarbeid i. Dessuten var nok også skepsisen til kommunen og deres avgiftspolitikk utslagsgivende, framholder Bjørn-Larsen.

Får kommunalt vann

I dag er Opptjern Vannverks forhold til kommunen atskillig mer avslappet. Andelslag og kommunalt vannverk samarbeider om vanntilførsel.

Vannettene krysser hverandre, og fram til det nye renseanlegget er på plass i juni måned, får Opptjern Vannverks 400 brukere kommunalt, klorrenset vann.

– Skulle kommunen få problemer hjelper vi selvfølgelig med å levere vann den andre veien, avslutter Odd Arild Lintho. ■

Energigjenvinning av avfall på 400 - 530 prosent

Innlegg

Jan Gjerde i Energos er en aktiv skribent i ulike media (blant annet forrige nummer av N&M Bulletin). Han understreker til stadighet verdien av dialog og debatt med miljøorganisasjoner når det gjelder avfallspolitikk. Men dessverre ser ikke argumentasjonen til miljøorganisasjonene ut til å bli forstått i noen særlig grad. For Naturvernforbundet i Østfold er det viktig å ha et helhetlig syn på avfallsutfordringene, og det består i et videre perspektiv enn kun å bygge mange søppelforbrenningsanlegg.

Jan Gjerde snakker om en gjenvinningsgrad på 90 prosent. Hvis vi fokuserer på Nedre Glomma-regionen er samlet avfallsproduksjon 53.000 tonn (ifølge Energos egne tall). Når ulike aktører, inkludert Energos, har planer om å brenne 215.000–285.000 tonn avfall i Fredrikstad og Sarpsborg, vil man her ha en såkalt energigjenvinning på 400–530 prosent. Dette før enhver satsing på avfallsreduksjon, kildesortering og materialgjenvinning. Hva kan det komme av at Naturvernforbundet i Østfold frykter at søppelforbrenning vil konkurrere ut materialgjenvinning og avfallsreduksjon? Allerede i dag er satsningen på disse feltene elendig i Fredrikstad og Sarpsborg.

Naturvernforbundet i Østfold er ikke mot energiutnyttelse av søppel, men både kapasitet og kvalitet på avfallsbrensel må være fornuftig. Når Gjerde ser på forbrenning som alternativ til deponering blir det komisk. Forbrenning forutsetter deponering både av slagg, aske og store mengder spesialavfall fra renseprosesser.

Fredrikstad og Sarpsborg er av de byene i Norge som har den største trafikkveksten i landet, og lider av dårlig planlagt trafikkavvikling gjennom mange år. En økning av avfallsforbrenningen vil medføre tilsvarende økning i søppeltransporten. En slik utvikling ønsker ikke Naturvernforbundet, da søppel i størst mulig grad bør tas hånd om der det produseres.

I stedet for en ensidig satsing på forbrenning, må avfallspolitikken ta utgangspunkt i et helhetlig perspektiv. Avfallshierarkiet er en økologisk riktig start. Hovedmålet er å redusere avfallsmengdene. Videre er det viktig å benytte de ressursene som avfallet inneholder ved å materialgjenvinne råstoff til ny produksjon. På den måten kan vi redusere uttaket av jomfruelige råvarer, som ofte medfører store miljøbelastninger. Matavfall med mer, bør benyttes til fór eller komposteres for å føre næringsstoffer og organisk materiale tilbake til matvarekretsløpet. Noe utsortert og kvalitetskontrollert avfall kan gå til energiutnyttelse, men så lite som mulig av ressursene må ende opp i ovnene. Dette forutsatt at spesialavfall og avfall som gir miljøskadelige utslipp fjernes, for å hindre store utslipp av tungmetaller og miljøgifter til luft og som aske.

Produsentansvar og «take back» løsninger er viktige virkemidler for å sikre avfallsreduksjon, ombruk og materialgjenvinning. Produsentene får da ansvaret for produktene etter at de har endt opp som avfall. Muligheten er mange og Naturvernforbundet i Østfold ser mange positive internasjonale trender innen produsentansvar og innen industriell økologi. Det er disse løsningene som er alternativet til ukritisk forbrenning.

Freddy Larsen,
Naturvernforbundet i Østfold

A-BLAD

Ettersendes ikke ved varig adresseendring

Returadresse:
Natur & miljø Bulletin
Boks 342 Sentrum
0101 Oslo

Nyt naturens nasjonaldag!

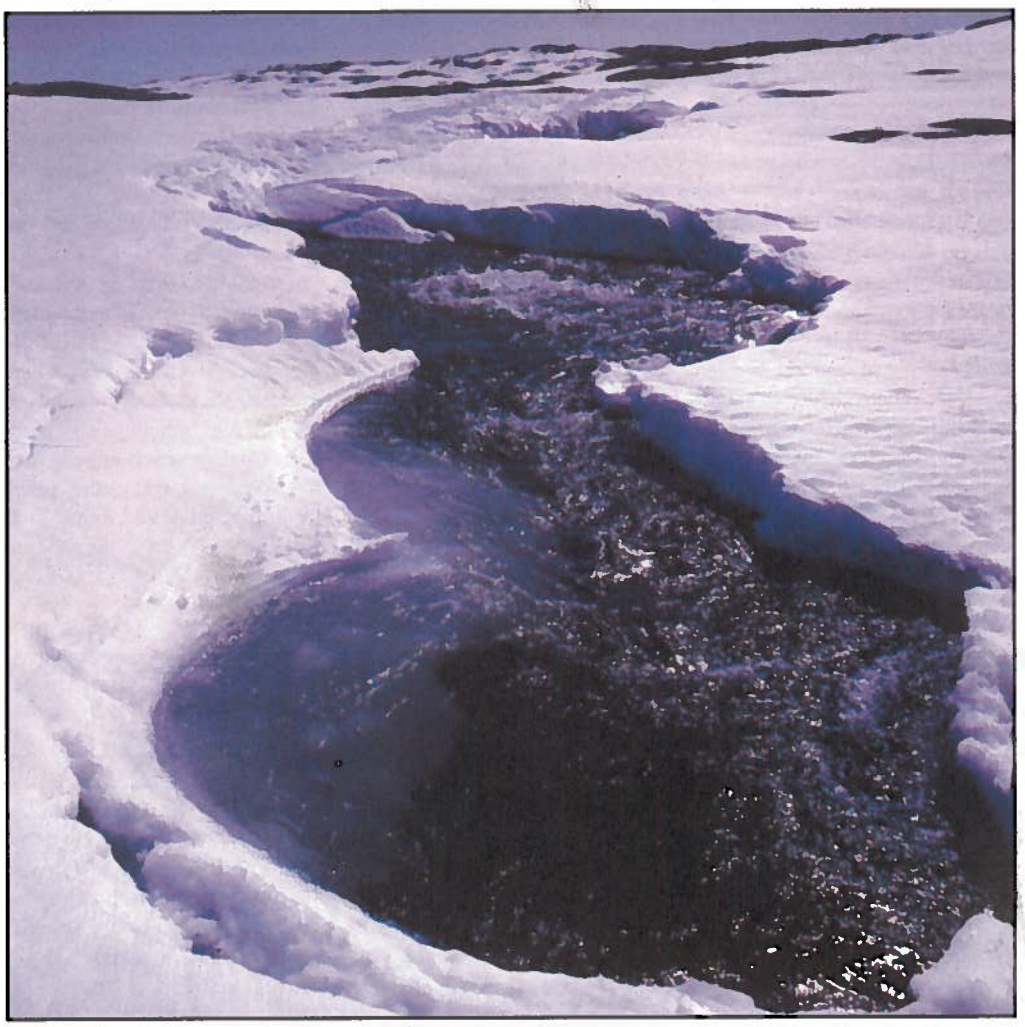

Hva med en vårskitur på Hardangervidda på nasjonalparkdagen 24. mai?

En uke etter 17. mai, på Kristi himmelfartsdag, er det Norges, og hele Europas, nasjonalparkdag. Dagen skal markeres flere steder over hele landet.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Nasjonalparkdagen ble innstiftet i 1999 av Den europeiske nasjonalparkføderasjonen. Datoen stammer fra 1909, da Sverige etablerte Europas første nasjonalpark, Sarek.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) oppfordrer alle som har anledning til å bruke dagen til en tur i en av landets mange nasjonalparker.

– Vi ønsker at nasjonalparkdagen skal bidra til økt fokus på forvaltning og bruk av nasjonalparkene våre, sier seksjonssjef i DN, Olav Nord-Varhaug.

Ifølge Nord-Varhaug er friluftsliv en viktig del av motivasjonen for å sikre områdene for fremtiden.

– Dette ligger ikke inne i lovverket, men det er vektlagt av Stortinget og det må vi ta hensyn til, sier han.

Aktiviteter i vest og nord

Etter to år hvor det ikke har skjedd så mye på nasjonalparkdagen er det i år flere arrangementer i Norge. Jostedalsbreen Nasjonalparksenter i Stryn starter dagen i forveien med lysbilder og foredrag av professor Leif Ryvarden. På selve nasjonalparkdagen arrangeres det skitur på Jostedalsbreen fra Tystigbreen til Erdalen. Det finnes også en lettere familietur man kan delta på. Botanisk vandring i Florstranda er tredje del av arrangementet.

Kultur og natur

I Utladalen Naturhus i Årdal starter markeringen 23. mai med foredrag, film og festmiddag på gamle ærverdige Klingenberg Hotell i Årdal. På nasjonalparkdagen arrangeres det fottur i den britiske fjellmannen Cecil Slingsbys fotspor fra 1872. Historisk båtskyss i gamle trebåter, mat og musikk hører med, i tillegg til friluftsgudstjeneste, konsert, eldhusbaking og aktiviteter for barn og unge.

I Finnmark arrangeres det i anledning dagen ekskursjon fra Stabbursnes Naturhus og museum til Stabbursneset for å kikke etter den truede dverggåsa. Turen ledsages av forskere som jobber med denne svært utsatte arten.

Vil doble antall parker i løpet av ti år

Nord-Varhaug mener Norge trenger om lag dobbelt så mange najonalparker som det vi har i dag.

– Vi er ganske godt sikret når det gjelder høyfjellsområder. Her er også konfliktnivået lavt ved etablering. Går vi ned fra fjellet blir det straks vanskeligere, sier han.

Han mener vestlandsnatur, fjordlandskap og områder med skog og myr-mosaikk er blant de naturtypene som skriker kraftigst etter vern i øyeblikket.

– Vi er ambisiøse og tror på en dobling av antall parker i løpet av ti år, sier Nord-Varhaug som oppfordrer alle naturglade nordmenn til å benytte nasjonalparkdagen til en tur i våre flotteste områder. ■